

Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina

(2008/C 155/02)

Tällä tiedonannolla korvataan komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina (EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14).

1. JOHDANTO

1.1 Tausta

Tässä tiedonannossa päivitetään komission näkemyksiä takauksina myönnettyistä valtiontuesta, ja tiedonannon tavoitteena on antaa jäsenvaltioille yksityiskohtaisempi selvitys periaatteista, joita komissio noudattaa tulkittessaan 87 ja 88 artiklaa ja niiden soveltamista valtiontakauksiin. Nämä periaatteet määritellään tällä hetkellä komission tiedonannossa EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina ⁽¹⁾. Tiedonannon soveltamisesta vuoden 2000 jälkeen saatu kokemus viittaa siihen, että komission toimintalinjoja tällä alueella olisi tarkistettava. Tässä yhteydessä komissio haluaa muistuttaa esimerkiksi viime aikojen käytännöstään useissa päätöksissä ⁽²⁾, jotka liittyvät tarpeeseen järjestää erillinen arviointi jokaiseen järjestelmään liittyvään takaukseen liittyvistä tappioriskeistä. Komission tarkoituksena on tehdä tällä alalla noudattamastaan politiikasta mahdollisimman avointa ja että komission päätökset ovat ennakoitavissa sekä varmistaa kaikkien osapuolten tasapuolinen kohtelu. Erityisesti komissio haluaa antaa pienille ja keski-suurille yrityksille, jäljempänä 'pk-yritykset' ja jäsenvaltioille mahdollisuuden safe harbour -järjestelmän antamaan suojaan määrittämällä yksittäiselle yritykselle sen luottoluokituksen perusteella vähimmäismarginaalin, joka valtiontakauksesta olisi perittävä, jotta takausta ei katsottaisi perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisesti tueksi. Lisäksi kaikenlainen vaje perityssä takausmaksussa tähän tasoon verrattuna katsottaisiin tukiosuudeksi.

1.2 Takaustyytit

Yleisimmässä muodossaan takaukset liittyvät lainaan tai muuhun rahoitussitoumukseen, josta lainantaja sopii lainantajan kanssa. Takaukset voidaan myöntää yksittäisinä takauksina tai takausjärjestelmiin kuuluvina.

Takaumuodot voivat kuitenkin olla erilaisia esimerkiksi niiden oikeusperustasta, rahoitustoimen luonteesta ja takauksen kestosta riippuen. Luettelo ei ole tyhjentävä, mutta seuraavat takamuodot voidaan yksilöidä:

- yleistakaukset eli yrityksille sellaisenaan myönnettävät takaukset, jotka eroavat tiettyyn rahoitustoimeen, kuten lainaan tai pääomasijoitukseen, liittyvistä takauksista,
- tietyn välineen kautta myönnettyt takaukset, jotka eroavat yrityksen oikeudelliseen muotoon liittyvistä takauksista,
- suoraan myönnettyt takaukset tai ensimmäisen tason takaajalle myönnettyt vastatakaukset,
- rajoittamattomat takaukset, jotka eroavat määrän ja/tai ajan osalta rajoitetuista takauksista: komissio katsoo, että myös tavanomaista edullisemmat rahoitusehdot sellaisille yrityksille, joiden oikeudellinen muoto sulkee pois konkurssin tai muut maksukyvyttömyysmenettelyt taikka nimenomaan mahdollistaa valtiontakauksen tai sen, että valtio kattaa tappiot, ovat takauksina myönnettävää valtiontukea. Samaa periaatetta sovelletaan myös silloin kun valtio hyväksyy rajoittamattoman vastuun yrityksen veloista hankkiessaan osakkuuden siitä sen sijaan, että valtio rajoittaisi vastuutaan,
- selvästi sopimukseen (kuten muodolliset sopimukset, hallinnolliset kirjeet) tai muuhun oikeudelliseen lähteeseen liittyvät takaukset, jotka eroavat takauksista, joiden muoto ei ole yhtä ilmeinen (kuten liitekirjeet, suulliset sitoumukset) ja joissa takauksen tarjoaman suojan taso voi vaihdella.

⁽¹⁾ EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14.

⁽²⁾ Esimerkiksi Saksan toteuttamista valtiontukiohjelmista — Brandenburgin osavaltion vuosien 1991 ja 1994 takausohjelmat — Valtiontuki C 45/98 (ex NN 45/97) 23 päivänä huhtikuuta 2003 tehty komission päätös 2003/706/EY (EUVL L 263, 14.10.2003, s. 1); N 512/03 alusrahoituksen takausohjelmista — Saksa (N 512/03) 16 päivänä joulukuuta 2003 tehty komission päätös (EUVL C 62, 11.3.2004, s. 3) ja valtiontukijärjestelmästä, jonka Italia aikoo toteuttaa alusrahoituksen hyväksi 6 päivänä huhtikuuta 2005 tehty komission päätös 2006/599/EY (EUVL L 244, 7.9.2006, s. 17).

Erityisesti jälkimmäisessä tapauksessa asianmukaisten oikeudellisten asiakirjojen tai kirjanpitositteiden puute usein johtaa erittäin huonoon jäljitettävyyteen. Tämä koskee sekä edunsaajaa että edun myöntävää valtiota tai julkista elintä ja tämän seurauksena myös kolmansien saatavilla olevaa tietoa.

1.3 Tiedonannon rakenne ja soveltamisala

Tässä tiedonannossa tarkoitetaan:

- a) 'takausjärjestelmällä' välinettä, jolla voidaan ilman erillisiä täytäntöönpanotoimenpiteitä myöntää takauksia tietyt edellytykset (takauksen kesto, taattava määrä, perustana oleva rahoitustoimi sekä yrityksen tyyppi ja koko) täyttävälle yrityksille (esimerkiksi pk-yritykset);
- b) 'yksittäisellä takauksella' yritykselle myönnettyä takausta, jota ei ole myönnetty takausjärjestelmän perusteella.

Tämän tiedonannon 3 ja 4 jakso on suunniteltu suoraan sovellettaviksi takauksiin, jotka liittyvät tiettyihin rahoitustoimiin, kuten lainaan. Komissio katsoo, että nimenomaan näissä tapauksissa on voitava luokitella, ovatko takaukset valtiontukea vai eivät, koska tapauksia esiintyy usein ja niihin liittyvät määrät voidaan yleensä laskea.

Koska useimmissa tapauksissa takauksen kohteena oleva rahoitustoimi on laina, tässä tiedonannossa viitataan jäljempänä takauksen ensisijaiseen edunsaajaan "lainanottajana" ja tahoon, jonka riskiä valtiontakaus vähentää, "lainanantajana". Näiden kahden termin käytöllä pyritään myös helpottamaan tekstin perusteiden ymmärtämistä, koska lainan peruseriaate on laajalti ymmärretty. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että 3 ja 4 jaksoa voidaan soveltaa ainoastaan lainatakaukseen. Niitä sovelletaan kaikkiin takauksiin, joihin liittyy samanlainen riskinsiirto, kuten pääomasijoituksissa, olettaen että asiaankuuluva riskiprofiili (mukaan lukien mahdollinen vakuuksien puute) on otettu huomioon.

Tätä tiedonantoa sovelletaan kaikkiin talouden aloihin mukaan lukien maatalous, kalastus ja kuljetussektori, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisiä aloja koskevien erityisten takaussääntöjen soveltamista.

Tätä tiedonantoa ei sovelleta vientiluottotakuisiin.

1.4 Muut takaustyypit

Jos tiettyihin takausmuotoihin (katso 1.2 kohta), esimerkiksi vakuutustakuuseen, sisältyy riskinsiirto takaa-jalle eikä niillä ole yhtä tai useampaa 1.3 kohdassa mainituista erityisominaisuuksista, on laadittava tapauskohtainen analyysi, johon sovelletaan tarvittaessa tämän tiedonannon jaksoja tai siinä kuvattuja menettelyjä.

1.5 Puolueettomuus

Tämä tiedonanto ei rajoita perustamissopimuksen 295 artiklan soveltamista eikä se rajoita jäsenvaltioiden sääntöjä omaisuuden omistusoikeusjärjestelmistä. Komissio suhtautuu puolueettomasti sekä julkiseen että yksityiseen omistukseen.

Erityisesti yksinomaan se, että yrityksen omistus on enimmäkseen julkinen ei sinällään tarkoita, että kyseessä on valtiontakaus, jolle asiaan liity eksplisiittisiä tai implisiittisiä takaustekijöitä.

2. PERUSTAMISSOPIMUKSEN 87 ARTIKLAN 1 KOHDAN SOVELLETTAVUUS

2.1 Yleisiä huomautuksia

Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Näitä yleisiä arviointiperusteita sovelletaan myös takauksiin. Mitä tulee muihin mahdollisiin tukimuotoihin, valtion, siis keskushallinnon, alueellisten tai paikallisten viranomaisten, suoraan myöntämät takaukset, samoin kuin muiden valtion hallinnoimien elimien, kuten yritysten ja viranomaisille vastuussa olevien tahojen, valtion varoista myöntämät takaukset voidaan katsoa valtioneuoksi ⁽³⁾.

Epäselvyyksien välttämiseksi valtion varojen osallisuus olisi siten selvitettävä valtioneuosten yhteydessä. Valtioneuoksesta saatava hyöty on se, että valtio vastaa takaukseen liittyvästä riskistä. Tällaisesta valtion ottamasta riskistä peritään tavallisesti asianmukainen takausmaksu. Jos valtio luopuu tällaisesta maksusta kokonaan tai osittain, yritys hyötyy ja samalla kulutetaan valtion varoja. Siten kyseessä voi olla perustamis-sopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukainen valtioneuoksi, vaikka kävisi ilmi, ettei valtio joutuisi maksamaan takaamaansa määrää. Tuen myöntäminen tapahtuu, kun takaus annetaan, ei silloin kun vaaditaan takaus-suoritusta tai kun suoritetaan takausuotoumuksen mukaisia maksuja. Takausta myönnettäessä on arvioitava, onko takaus valtioneuoksi ja jos on, mikä on tuen määrä.

Tässä yhteydessä komissio korostaa, että valtioneuokisääntöjen mukaan tehty analyysi ei estä tietyn toimenpiteen soveltuvuutta yhteismarkkinoille muiden perustamissopimuksen määräysten nojalla.

2.2 Tuki lainanottajalle

Tuensaaja on yleensä lainanottaja. Kuten 2.1 kohdassa todetaan, valtion ottamasta riskistä peritään tavallisesti asianmukainen takausmaksu. Jos lainanantajan ei tarvitse suorittaa maksua lainkaan tai se on liian pieni, se saa edun. Valtioneuokseella lainanottaja saa lainalleen rahoitusmarkkinoilla yleisesti saatavilla olevia edullisemmat ehdot takauksettomaan tilanteeseen verrattuna. Valtioneuokseella lainanottaja saa alhaisemman koron ja/tai joutuu antamaan vähemmän vakuuksia. Joissain tapauksissa lainanottaja ei ilman valtioneuoksesta löytäisi rahoituslaitosta, joka olisi valmis antamaan sille lainaa millään ehdoilla. Valtioneuokset voivat siten helpottaa uusien yritysten perustamista, ja niiden avulla jotkin yritykset saattavat hankkia rahoitusta uutta liiketoimintaa varten. Valtioneuoksen avulla myös maksukyvytön yritys voi jatkaa toimintaansa sen sijaan, että liiketoiminta lopetettaisiin tai järjestettäisiin uudelleen, ja tämä saattaa vääristää kilpailua.

2.3 Tuki lainanantajalle

2.3.1 Vaikka tuensaaja yleensä on lainanottaja, tietyissä tilanteissa myös lainanantaja voi saada tuesta suoraa hyötyä. Jos esimerkiksi lainaa tai muuta rahoitussitoumusta koskeva sopimus on jo tehty ja valtioneuokseksi annetaan jälkikäteen muuttamatta kyseisen lainan tai rahoitussitoumuksen ehtoja tai jos takauksen kohteena olevaa lainaa käytetään saman luottolaitoksen myöntämän toisen, takaamattoman lainan takaisinmaksuun, kyseessä saattaa myös olla tuki lainanantajalle, jos lainan vakuudet paranevat. Jos takaus sisältää tukea lainanantajalle, on muistettava, että tällainen tuki voi periaatteessa olla toimintatuki.

2.3.2 Takaukset eroavat avustusten ja verovapautusten kaltaisista valtioneuokitoimenpiteistä siinä mielessä, että myöntäessään takauksen valtio perustaa oikeussuhteen lainanantajaan. Tämän vuoksi on tutkittava sääntöjenvastaisesti myönnetyn valtioneuoksen mahdollisia seurauksia kolmansille. Lainoille myönnettyjen valtioneuosten kohdalla tämä koskee pääasiassa lainan antaneita rahoituslaitoksia. Jos taas kyseessä ovat takaukset joukkovelkakirjoille, jotka on laskettu liikkeeseen rahoituksen hankkimiseksi yrityksille, tämä koskee joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun osallistuneita rahoituslaitoksia. Kysymys, vaikuttaako tuen sääntöjenvastaisuus valtion ja kolmansien väliseen oikeussuhteeseen, on tutkittava kansallisen oikeuden perusteella. Kansallisten tuomioistuinten on ehkä tutkittava, estääkö kansallinen oikeus takausuotoumuksen noudattamisen. Komission mielestä tässä yhteydessä olisi otettava huomioon yhteisön lainsäädännön rikkominen. Tämän vuoksi lainanantajien kannattaa aina varmistaa takauksen yhteydessä, että yhteisön valtioneuokisääntöjä on noudatettu. Jäsenvaltioiden olisi pystyttävä toimittamaan niille komission yksittäiselle tuelle tai tukiohjelmalle antama asianumero sekä mahdollisesti julkinen kopio komission päätöksestä ja tiedot, missä *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* se on julkaistu. Komissio puolestaan tekee parhaansa tiedottaakseen hyväksymistään tuista ja tukiohjelmista avoimesti.

⁽³⁾ Ks. asia C-482/99, *Ranska v. komissio* (Stardust), Kok. 2002, s. I-4397.

3. OLOSUHTEET, JOIDEN VALLITESSA KYSE EI OLE TUESTA

3.1 Yleiset näkökohdat

Jos valtion antama yksittäinen takaus tai valtiontakausjärjestelmä ei tuo etuja yritykselle, kyseessä ei ole valtiontuki.

Sen määrittämiseksi tässä yhteydessä, seuraako takauksesta tai takausjärjestelmästä etua, yhteisöjen tuomioistuimien on vahvistanut viimeaikaisissa tuomioissaan⁽⁴⁾, että komission olisi perustettava arvionsa markkinataloudessa järkevästi toimivan sijoittajan periaatteelle, jäljempänä 'markkinataloussijoittajaperiaate'. Sen vuoksi olisi otettava huomioon edunsaajayrityksen tosiasialliset mahdollisuudet saada vastaavaa rahoitusta pääomamarkkinoilta. Valtiontuki ei ole kyseessä, kun uusi rahoituslähde luodaan ehdoilla, jotka yksityinen toimija voisi markkinatalouden tavanomaisin ehdoin hyväksyä⁽⁵⁾.

Komissio vahvistaa tässä jaksossa edellytykset, joiden täytyminen on riittävä osoitus siitä, ettei takaustoimenpidettä katsota tueksi; näin on helpompi tarkistaa, noudatetaanko kyseisessä toimenpiteessä markkinataloussijoittajaperiaatetta. Yksittäisiä takauksia käsitellään 3.2 kohdassa ja pk-yrityksiä koskeva yksinkertaistettu vaihtoehto esitetään 3.3 kohdassa. Tiedonannon 3.4 kohta koskee takausohjelmia, joista esitetään 3.5 kohdassa pk-yrityksiä koskeva yksinkertaistettu vaihtoehto.

3.2 Yksittäiset takaukset

Komissio katsoo, että kaikkien seuraavien edellytysten täytyminen riittää osoittamaan, ettei yksittäinen valtiontakaus ole valtiontukea.

- a) Lainanottaja ei ole taloudellisissa vaikeuksissa.

Yhteisön suuntaviivojen valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi määritelmää olisi sovellettava päätettäessä onko lainanottajan katsottava olevan taloudellisissa vaikeuksissa⁽⁶⁾. Pk-yritysten, jotka on perustettu alle kolme vuotta sitten, ei tässä tiedonannossa katsota olevan vaikeuksissa olevia yrityksiä.

- b) Takauksen laajuus voidaan myöntämishetkellä mitata asianmukaisesti. Tämä tarkoittaa, että takaus liittyy tiettyyn rahoitustoimeen, sille on asetettu kiinteä enimmäismäärä ja sen voimassaoloaika on rajoitettu.
- c) Takaus ei kata enempää kuin 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä. Tätä rajoitusta ei sovelleta, kun takaus on annettu velkapaperille⁽⁷⁾.

Komission näkemys on, että jos valtiontakaus kattaa koko rahoitussitoumuksen, lainanantaja ei ole kovinkaan motivoitunut kartoittamaan lainasta aiheutuvia riskejä eikä suojautumaan niiltä tai minimoimaan niitä, eikä varsinkaan arvioimaan lainanottajan luottokelpoisuutta perusteellisesti. Valtiontakauksen antajakaan ei välttämättä aina suorita tällaista riskien arviointia, koska tarvittavat keinot puuttuvat. Koska kannustin minimoida riski lainan takaisinmaksun laiminlyönnistä puuttuu, lainantajat saattavat myöntää helposti lainoja, joihin liittyy tavanomaista suurempi kaupallinen riski, ja valtion vastuulle saattaa jäädä enemmän takauksia, joihin liittyy suuria riskejä.

⁽⁴⁾ Ks. alaviitteessä 3 mainittu asia C-482/99.

⁽⁵⁾ Ks. esimerkiksi komission tiedonanto perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta julkisiin osakasyhtiöihin (Euroopan yhteisöjen tiedotuslehti N:o 9-1984); yhdistetyt asiat 296/82 ja 318/82, *Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek BV v. komissio*, Kok 1985, s. 809, 17 kohta. Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan soveltamisesta ilmailualan valtiontukeen (EYVL C 350, 10.12.1994, s. 5), 25 ja 26 kohta.

⁽⁶⁾ EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2.

⁽⁷⁾ "Velkpaperien" määritelmä ks. säännellyillä markkinoilla kaupankäynnin kohteeksi otettavien arvopaperien liikkeeseenlaskijoita koskeviin tietoihin liittyvien avoimuusvaatimusten yhdenmukaistamisesta ja direktiivin 2001/34/EY muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/109/EY (EUVL L 390, 31.12.2004, s. 38), direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 2008/22/EY (EUVL L 76, 19.3.2008, s. 50), 2 artiklan 1 kohdan b alakohda.

Kyseistä 80 prosentin rajoitusta ei sovelleta sellaisen yrityksen rahoittamiseen myönnettyyn valtion takaukseen, jonka toiminta muodostuu ainoastaan niille asianmukaisesti tehtäväksi annetusta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvästä palvelusta ⁽⁸⁾, silloin, kun takaajana on viranomainen, joka tehtävän on antanut. Sen sijaan rajoitusta sovelletaan, jos kyseinen yritys tarjoaa muita yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita tai harjoittaa muuta taloudellista toimintaa.

Erityisesti on kiinnitettävä huomiota seuraaviin kahteen näkökohtaan sen varmistamiseksi, että lainantaja tosiasiallisesti kantaa osan riskistä:

- Kun lainan tai taloudellisen sitoumuksen määrä pienenee ajan mittaan, esimerkiksi siksi, että lainan takaisinmaksu alkaa, taatun määrän on pienennytävä samassa suhteessa siten, että takaus ei missään vaiheessa kata enempää kuin 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä.
- Tappioiden on jakauduttava samassa suhteessa ja samalla tavalla lainantajan ja takaajan kesken. Samoin niiden nettotuottojen (eli tulojen käsittelykuluja lukuun ottamatta), jotka on saatu velan maksattamisesta lainanottajan antamia vakuuksia vastaan, on vähennettävä samassa suhteessa lainantajan ja takaajan kantamia tappioita (tasavertaisuus). Suuririskisimmän takauksen, jossa tappiot kantaa ensin takaaja ja vasta sitten lainantaja, voidaan mahdollisesti katsoa olevan tukea.

Jos jäsenvaltio haluaa tarjota takauksen, joka ylittää 80 prosentin kynnyksen, ja väittää, ettei se ole tukea, sen on voitava perustella väitteensä, esimerkiksi koko rahoitustoimen järjestelyjen perusteella, ja ilmoittaa siitä komissiolle, jotta voidaan arvioida, onko takuu mahdollisesti luonteeltaan valtiontukea.

d) Takauksesta maksetaan markkinaperusteinen hinta.

Kuten 2.1 kohdassa todetaan, valtion ottamasta riskistä olisi yleensä perittävä takauksen tai vastatakauksen kohteena olevaan määrään perustuva asianmukainen takausmaksu. Kun takauksesta maksettu hinta on vähintään yhtä korkea kuin vastaava rahoitusmarkkinoilla esiintyvä takauksen viitemaksu, takaus ei ole tukea.

Jos rahoitusmarkkinoilta ei löydy vastaavaa takauksen viitemaksua, taatun lainan kokonaiskustannusta, mukaan lukien lainan korko ja takausmaksu, on verrattava vastaavan takaamattoman lainan markkinahintaan.

Molemmissa tapauksissa vastaavan markkinahinnan määrittämiseksi on otettava huomioon takauksen ja siihen liittyvän lainan ominaispiirteet. Näihin kuuluvat rahoitustoimen määrä ja kesto, lainanottajan antama vakuus ja muut tiedot, jotka vaikuttavat takaisinperintäasteen arviointiin, maksulaiminlyöntien todennäköisyys lainanottajan taloudellisen tilanteen vuoksi, sen toimiala ja näkymät sekä muut taloudelliset olosuhteet. Tämän analyysin olisi erityisesti mahdollistettava lainanottajan luokittelu riskiluokituksen pohjalta. Tämän luokittelun voi suorittaa kansainvälisesti tunnustettu luokituslaitos tai, jos mahdollista, lainan myöntävän pankin käyttämä sisäinen luokituselin. Tässä suhteessa komissio viittaa yhteyteen luokituksen ja kansainvälisten rahoituslaitosten suorittaman oletusluokituksen välillä. Kansainvälisten rahoituslaitosten työn tulokset ovat julkista tietoa ⁽⁹⁾. Sen arvioimiseksi, onko takausmaksu markkinahintojen mukainen, jäsenvaltio voi suorittaa vertailun hinnoista, joita saman luokituksen saaneet yritykset markkinoilla ovat maksaneet.

Siten komissio ei hyväksy takausmaksua, jolle on asetettu kiinteä hinta vastaamaan yleistä toimialan standardia.

⁽⁸⁾ Tällaisen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun on oltava yhteisön sääntöjen mukainen, esimerkiksi EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen 28 päivänä marraskuuta 2005 tehdyn komission päätöksen 2005/842/EY (EUVL L 312, 29.11.2005, s. 67) tai julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön puiteiden (EUVL C 297, 29.11.2005, s. 4) mukainen.

⁽⁹⁾ Tällainen on esimerkiksi taulukko 1 virastojen luottokelpoisuusluokituksesta, joka sisältyy kansainvälisen järjestelypankin valmisteluasiakirjaan N:o 207: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>

3.3 Pk-yritysten yksittäisten takausten arviointi

Kun lainanottaja on pk-yritys ⁽¹⁰⁾, komissio voi 3.2 kohdan d alakohdan ehtoista poiketen hyväksyä yksinkertaisemman arvion siitä, katsotaanko lainatakaus tueksi. Tässä tapauksessa, ja edellyttäen, että kaikki muut 3.2 kohdan a, b ja c alakohdan ehdot täyttyvät, valtiontakausta ei katsota tueksi, jos siihen liittyvä pienin vuosimaksu (safe harbour -maksu) ⁽¹¹⁾ veloitetaan seuraavan taulukon mukaisesti valtion tosiasiallisesti takaaman, lainanottajan luokitukseen perustuvan määrän mukaisesti ⁽¹²⁾.

Luottoluokitus	Standard & Poor's	Fitch	Moody's	Vuosittainen safe harbour -maksu
Korkein taso	AAA	AAA	Aaa	0,4 %
Erittäin vahva maksukyky	AA +	AA +	Aa 1	0,4 %
	AA	AA	Aa 2	
	AA –	AA –	Aa 3	
Vahva maksukyky	A +	A +	A 1	0,55 %
	A	A	A 2	
	A –	A –	A 3	
Riittävä maksukyky	BBB +	BBB +	Baa 1	0,8 %
	BBB	BBB	Baa 2	
	BBB –	BBB –	Baa 3	
Maksukyky on altis epäsuotuisille olosuhteille	BB +	BB +	Ba 1	2,0 %
	BB	BB	Ba 2	
	BB –	BB –	Ba 3	
Maksukyky todennäköisesti heikkenee epäsuotuisista olosuhteista	B +	B +	B 1	3,8 %
	B	B	B 2	
	B –	B –	B 3	
Maksukyky riippuu jatkuvista suotuisista olosuhteista	CCC +	CCC +	Caa 1	Safe harbour -vuosimaksua ei voida myöntää
	CCC	CCC	Caa 2	
	CCC –	CCC –	Caa 3	
	CC	CC		
Maksukyvytön tai lähes maksukyvytön	SD	DDD	Ca	Safe harbour -vuosimaksua ei voida myöntää
	D	DD	C	
		D		

⁽¹⁰⁾ "Pk-yrityksillä" tarkoitetaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä sellaisina kuin ne määritellään Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyyn valtiontukeen annetun asetuksen (EY) N:o 70/2001 (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1976/2006 (EUVL L 368, 23.12.2006, s. 85), liitteessä I.

⁽¹¹⁾ Nämä safe harbour -maksut vahvistetaan saman luokituksen saaneille yrityksille komission tiedonannossa viite- ja diskonttokorkojen määrittämiseksi sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6). Asetettujen marginaalien mukaisesti komission aiheesta tilaaman tutkimuksen: (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/full_report.pdf; ks. tutkimuksen sivut 23 ja 156–159) perustella on tehty yleinen 20 pisteen vähennys. Vähennys vastaa eroa toisiaan vastaavien lainan ja takauksen marginaalissa, jotta voidaan ottaa huomioon erityisesti lainaan liittyvät lisäkulut.

⁽¹²⁾ Taulukossa viitataan Standard & Poor's-, Fitch- ja Moody's-luokituksiin, joita useimmiten käytetään pankkialalla alan omien luokittelujärjestelmien yhdistämiseksi, kuten 3.2 d kohdassa kuvataan. Luokituksia ei kuitenkaan tarvitse saada kyseisiltä luokituslaitoksilta, vaan yhtä hyvin voidaan käyttää myös kansallisia tai pankkien maksuhäiriöriskien kuvaamisessa käytettäviä luokitusjärjestelmiä, jos ne perustuvat maksuhäiriöiden todennäköisyyteen yhden vuoden aikana, mikä on luokituslaitosten luokitusten perustana. Muiden järjestelmien pitäisi vastata tätä luokitusta kyseisen luokitusperusteen mukaisesti.

Safe harbour -maksuja sovelletaan jokaisen vuoden alussa määrään, jolle valtio on tosiasiallisesti myöntänyt takauksen tai vastatakauksen. Niitä on pidettävä pienimpänä sovellettavana määränä yritykselle, jonka luottoluokitus vastaa vähintään taulukossa annettuja luokituksia ⁽¹³⁾.

Yksittäisen, ennakolta suoritettavan takausmaksun kohdalla lainatakauksen ei katsota olevan tukea, jos se on vähintään yhtä suuri kuin senhetkinen tulevien takausmaksujen arvo, kuten edellä on esitetty. Vastaava viitekorko on käytetty diskonttokorko ⁽¹⁴⁾.

Kuten yllä olevasta taulukosta ilmenee, yritykset, joiden luottoluokitus on enintään CCC/Caa, eivät voi hyödyntää tätä yksinkertaistettua menettelyä.

Sellaisten pk-yritysten safe harbour -maksu, joilla ei ole aiempia luottotietoja tai taseeseen perustuvaa luokitusta (esimerkiksi tietyt erillisyhtiöt tai aloittelevat yritykset), on 3,8 prosenttia. Se ei kuitenkaan voi olla pienempi kuin maksu, jota sovellettaisiin emoyhtiöön tai -yhtiöihin.

Näitä marginaaleja voidaan tarkistaa ajoittain markkinatilanteen huomioon ottamiseksi.

3.4 Takausjärjestelmät

Komissio katsoo, että valtioneuvoston takausjärjestelmä ei muodosta valtioneuvoston tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Järjestelmä ei ole taloudellisissa vaikeuksissa olevien lainanottajien käytössä (katso yksityiskohtaiset tiedot 3.2 kohdan a alakohdassa).
- b) Takausten laajuus voidaan myöntämishetkellä mitata asianmukaisesti. Tämä tarkoittaa, että takaukset liittyvät tiettyyn rahoitustoimeen, niille on asetettu kiinteä enimmäismäärä ja niiden voimassaoloaika on rajoitettu.
- c) Takaukset kattavat enintään 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä (katso yksityiskohtaiset tiedot 3.2 kohdan c alakohdassa).
- d) Järjestelmän ehdot perustuvat realistiseen riskien arviointiin, joten on erittäin todennäköistä, että takauksen saajina olevien yritysten maksamat takausmaksut kattavat takauksista aiheutuvat kulut. Komissio pitää järjestelmän kykyä rahoittaa omat kustannuksensa ja arvioida riskit asianmukaisesti osoituksena siitä, että perittävät takausmaksut ovat markkinaperusteisia.

Tästä seuraa, että jokaisen uuden takauksen aiheuttama riski on arvioitava kaikkien olennaisten tekijöiden perusteella (lainanottajan ominaisuudet, vakuudet, takauksen kesto jne.) Tämän riskianalyysin pohjalta on määriteltävä riskiluokat ⁽¹⁵⁾, takaus on luokiteltava yhteen näistä riskiluokista ja takauksesta tai vastatakauksesta on veloitettava vastaava takausmaksu.

- e) Järjestelmän itserahoitusominaisuuden arvioimiseksi asianmukaisesti ja progressiivisesti maksutason riittävyys on arvioitava uudelleen vähintään kerran vuodessa järjestelmän tosiasiallisen taloudellisesti merkityksellisen aikavälin tappioasteen perusteella, ja maksut on muutettava sen mukaan, jos on olemassa riski, ettei järjestelmä enää rahoita itse itseään. Tämä muutos voi koskea kaikkia annettuja ja tulevia takauksia tai vain jälkimmäisiä.
- f) Jotta perittäviä takausmaksuja voidaan pitää markkinahintojen mukaisina, niillä on katettava sekä takauksen myöntämiseen liittyvät tavanomaiset riskit että järjestelmän hallintokulut ja riittävästä pääomasta vuosittain maksettavan korvauksen, vaikka pääomaa ei olisi hankittu ollenkaan tai vain osin.

Hallintokuluihin olisi sisällytettävä ainakin alkuperäisestä riskienarvioinnista aiheutuvat kulut sekä takauksen myöntämisestä ja hallinnoinnista aiheutuvat riskien seuranta- ja hallintakulut.

⁽¹³⁾ Esimerkiksi jos pankki myöntää yritykselle luottoluokituksen BBB-/Baa3, yrityksen vuosittaisen takausmaksun olisi oltava vähintään 0,8 prosenttia valtion tosiasiallisesti takaamasta määrästä kunkin vuoden alussa.

⁽¹⁴⁾ Ks. alaviitteessä 1 mainittu tiedonanto, jossa todetaan: "Viitekorkoa käytetään myös diskonttokorkona laskettaessa nykyarvoja. Diskonttokorkona käytetään periaatteessa peruskorkoa, johon on lisätty 100 peruspisteen kiinteä marginaali" (s. 4).

⁽¹⁵⁾ Ks. yksityiskohtaiset tiedot alaviitteessä 12.

Mitä tulee pääomasta maksettavaan korvaukseen, komissio huomauttaa, että tavallisia takaajia koskevat vakavaraisuussäännöt, ja näiden sääntöjen mukaan niillä pitää olla omaa pääomaa konkurssin välttämiseksi, kun esiintyy vaihtelua vuosittaisissa, takauksiin liittyvissä tappioissa. Valtiontakausjärjestelmiä nämä säännöt eivät tavallisesti koske, eikä niillä siten tarvitse olla tällaisia varoja. Toisin sanoen aina kun takauksista aiheutuvat tappiot ylittävät takausmaksuista saadut tuotot, vaje katetaan valtion budjetista. Valtiontakaus antaa järjestelmälle edullisemman aseman kuin tavanomaiselle takaajalle. Tämän eriarvoisuuden välttämiseksi ja valtion kantaman riskin korvaamiseksi komissio katsoo, että takausmaksujen on katettava riittävästä pääomasta maksettava korvaus.

Komission näkemys on, että tämän pääoman on vastattava kahdeksaa prosenttia⁽¹⁶⁾ voimassa olevista takauksista. Yritysten, joiden luokitus on AAA/AA- (Aaa/Aa3) tai vastaava, osalta vakavaraisuuspääomaa voidaan vähentää kahteen prosenttiin voimassaolevista takauksista. Niiden yritysten osalta, joiden luokitus on A+/A- (A1/A3) tai vastaava, vakavaraisuuspääomaa voidaan vähentää neljään prosenttiin voimassaolevista takauksista.

Tämän pääoman tavanomainen tuotto koostuu riskilisästä mahdollisesti riskittömällä korolla lisättyä.

Riskilisiä valtiolle on suoritettava riittävälle pääomamäärälle kaikissa tapauksissa. Komission soveltaman käytännön mukaan tavanomainen riskilisiä pääomalle on vähintään 400 pistettä ja tämä riskilisiä olisi sisällytettävä edunsaajilta perittävään takausmaksuun⁽¹⁷⁾.

Jos, kuten useimmissa valtion takausjärjestelmissä, pääomaa ei ole hankittu järjestelmää varten eikä valtio ole siten sijoittanut rahaa, riskitöntä korkoa ei tarvitse huomioida. Toisaalta jos perustana oleva pääoma on tosiasiallisesti valtion myöntämä, valtion on maksettava lainakulut ja järjestelmä hyötyy tästä rahamäärästä mahdollisesti sijoittamalla sen. Tämän vuoksi valtiolle on maksettava riskitöntä korkoa maksettulle summalle. Tämä maksu pitäisi kuitenkin ottaa järjestelmän rahoitustuotoista eikä sen tarvitse välttämättä vaikuttaa takausmaksuihin⁽¹⁸⁾. Komission näkemys on, että 10-vuotisen valtionobligaatien tuottoa voidaan käyttää soveltuvana vertailukohtana riskitöntä korkotasoa määritettäessä, ja sitä pidetään pääoman tavanomaisena tuottona.

- g) Avoimuuden takaamiseksi järjestelmän on sisällettävä ehdot, joilla tulevia takauksia myönnetään, kuten luokituksestaan hyväksyttävät yritykset ja, jos mahdollista, toimiala ja koko, sekä takauksen enimmäismäärä ja -kesto.

3.5 Pk-yritysten takausjärjestelmien arviointi

Jotta voidaan ottaa huomioon pk-yritysten erityistilanne ja helpottaa niiden rahoituksen hankkimista erityisesti takausjärjestelmien avulla, valittavana on kaksi vaihtoehtoa:

- sovelletaan safe harbour -maksuja sellaisina kuin ne on määritetty pk-yritysten yksittäisille takauksille,
- hyväksytään takausjärjestelmien arviointi siten, että sovelletaan kiinteitä takausmaksuja, jolloin ei tarvita erillistä luokitusta jokaiselle edunsaajan asemassa olevalle pk-yritykselle.

⁽¹⁶⁾ Vastaa luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/48/EY (EUVL L 177, 30.6.2006, s. 1) 75 artiklassa säädettyjä omavaraisuusvaatimuksia, kun ne luetaan yhdessä liitteen VI (41 kohdan ja sitä seuraavien kohtien) kanssa.

⁽¹⁷⁾ Jos BBB-luokituksen saaneen yrityksen takaus on 100, vakavaraisuuspääomaa on oltava siis 8. Kun tähän summaan sovelletaan 400 pistettä (tai 4 prosenttia) ovat vuosittaiset pääoman kulut $8\% \times 4\% = 0,32\%$ taattavasta määrästä, mikä vaikuttaa takauksen hintaan vastaavalla tavalla. Jos järjestelmässä arvioidaan tämän yrityksen aiheuttaman luottotappioriskin olevan vuoden aikana esimerkiksi 0,35 % ja hallintokulujen 0,1 %, takauksen hinnan on oltava 0,77 %, jotta sitä ei katsota tueksi.

⁽¹⁸⁾ Tässä tapauksessa ja olettaen, että riskitön korko on 5 prosenttia, hankittujen varojen vuosittainen kustannus on samalla takauksella (100) ja vakavaraisuuspääomalla (8) yhteensä $8\% \times (4\% + 5\%) = 0,72\%$ taattavasta määrästä. Samojen oletusten (luottotappioriski 0,35 % ja hallintokulut 0,1 %) mukaan takauksen hinta olisi 0,77 % vuotta kohti, ja järjestelmän olisi maksettava valtiolle lisäksi 0,4 %.

Molempiin vaihtoehtoihin sovelletaan seuraavia ehtoja:

Safe harbour -maksujen käyttö pk-yritysten takausjärjestelmissä

Kuten yksittäisten takausten kohdalla esitettiin käytäntöjen yksinkertaistamiseksi, pk-yrityksille suunnatut takausjärjestelmät voidaan myös periaatteessa katsoa itse itsensä rahoittaviksi eikä niitä pidetä valtiontukena, jos sovelletaan minimitason safe harbour -maksuja, jotka määritellään 3.3 kohdassa ja jotka perustuvat yritysten luokitukseen⁽¹⁹⁾. Muiden 3.4 kohdan a, b ja c sekä g alakohdassa esitettyjen ehtojen on silti täyttyvä. Lisäksi 3.4 kohdan d, e ja f alakohdassa esitettyjen ehtojen katsotaan täyttyvän, kun käytetään 3.3 kohdassa määriteltyä minimitason vuosimaksuja.

Kiinteiden maksujen käyttö pk-yritysten takausjärjestelmissä

Komissio on tietoinen siitä, että erillisen riskiarvioinnin suorittaminen jokaisen lainanottajan kohdalla on kallista eikä ehkä asianmukaista silloin, kun järjestelmä kattaa suuren määrän pieniä lainoja, joille se toimii riskien kokoamisvälineenä.

Tästä seuraa, että kun järjestelmä liittyy vain pk-yritysten takauksiin, joiden taattava määrä on enintään 2,5 miljoonaa EUR yritystä kohti, komissio voi hyväksyä, poiketen siitä mitä 3.4 kohdan d alakohdassa määrätään, kiinteän vuosittaisen takausmaksun kaikille lainanottajille. Jotta tällaisen järjestelmän puitteissa myönnettyjä takauksia ei kuitenkaan katsottaisi valtiontueksi, järjestelmän on rahoitettava itsensä ja muiden 3.4 kohdan a, b ja c alakohdassa sekä 3.4 kohdan e, f ja g alakohdassa mainittujen ehtojen on edelleen täyttyttävä.

3.6 Ei automaattista luokitusta valtiontukena

Jos jokin 3.2–3.5 kohdassa esitetyistä edellytyksistä ei täyty, se ei tarkoita, että takaus tai takausjärjestelmä katsottaisiin automaattisesti valtiontueksi. Jos on epäselvää, katsotaanko suunniteltu takaus tai takausjärjestelmä valtiontueksi, siitä olisi ilmoitettava komissiolle.

4. TAKAUKSET, JOISSA ON TUKIOSUUS

4.1 Yleistä

Kun yksittäinen takaus tai takausjärjestelmä ei ole markkinataloussijoittajaperiaatteen mukainen, sen katsotaan olevan valtiontukea. Siten valtiontuen osuus on määriteltävä, jotta voidaan tarkistaa, voidaanko tuki katsoa kuuluvaksi tietyn valtiontukia koskevan poikkeuksen piiriin. Periaate on, että valtiontukiosuudeksi katsotaan yksittäisenä tai järjestelmän kautta myönnetyn takauksen oikean markkinahinnan ja toimenpiteestä varsinaisesti maksetun hinnan välinen erotus.

Tuloksena syntyvät vuosittaiset avustusekvivalentit olisi diskontattava nykyarvoonsa viitekorkoa käyttämällä ja laskettava sitten yhteen kokonaisavustusekvivalentin selville saamiseksi.

Laskiessaan takauksen tukiosuutta komissio kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin tekijöihin:

- a) Yksittäiset takaukset: Onko lainanottaja taloudellisissa vaikeuksissa? Sulkevatko takausjärjestelmään osallistumista koskevat edellytykset pois mahdollisuuden, että tällaiset yritykset osallistuisivat siihen? (Katso yksityiskohtaiset tiedot 3.2 kohdan a alakohdassa).

Komissio huomauttaa, että vaikeuksissa olevien yritysten kohdalla markkinatalouden ehdoin toimiva takaaja, jos sellainen löytyisi, veloittaisi takauksen myöntämishetkellä suuren maksun maksukyvyttömyysoletuksen takia. Jos todennäköisyys sille, että lainanottaja ei voi maksaa lainaa takaisin, nousee erityisen korkeaksi, tällaista markkinahintaa ei ehkä ole, ja poikkeuksellisissa olosuhteissa takauksen tukiosuus voi osoittautua yhtä korkeaksi kuin summa, joka tosiasiallisesti takauksella katetaan.

⁽¹⁹⁾ Tämä koskee myös sääntöä, jonka mukaan sellaisten pk-yritysten safe harbour -maksu, joilla ei ole vielä luottotietoja tai taseeseen perustuvaa luokitusta, on 3,8 prosenttia. Se ei kuitenkaan voi olla pienempi kuin maksu, jota sovellettaisiin emoyhtiöihin.

- b) Voidaanko kunkin takauksen laajuus myöntämishetkellä mitata asianmukaisesti?

Tämä tarkoittaa, että takaukset liittyvät tiettyyn rahoitustoimeen, niille on asetettu kiinteä enimmäismäärä ja niiden voimassaoloaika on rajoitettu. Tässä yhteydessä komissio katsoo yleensä, että rajoittamattomat takaukset eivät ole perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisia.

- c) Onko varmistettu, että takaus ei kata enempää kuin 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä. (Katso yksityiskohtaiset tiedot ja poikkeukset 3.2 kohdan c alakohdassa).

Lainantajan olisi oltava motivoitunut arvioimaan lainasta aiheutuvat riskit perusteellisesti, suojautumaan niiltä, minimoimaan ne ja erityisesti selvittämään lainantajan luottokelpoisuus asianmukaisesti. Komission mielestä lainantajan ⁽²⁰⁾ vastuulla olisi oltava lainan määrästä vähintään 20 prosenttia, jotta tämä voi turvata lainansa riittävästi ja minimoida rahoitustoimeen liittyvät riskit. Tämän vuoksi komissio yleensä tutkii kriittisesti sellaiset takaukset, jotka kattavat rahoitussitoumuksen kokonaan (tai lähes kokonaan), paitsi jos jäsenvaltio sen asianmukaisesti perustelee, esimerkiksi rahoitussitoumuksen erikoisluonteen perusteella.

- d) Onko takauksen ja lainan (tai muun rahoitussitoumuksen) erityisominaisuudet otettu huomioon, kun takaukselle on määritetty markkinahintainen maksu, jonka tukiosuus lasketaan vertaamalla sitä tosiasiallisesti suoritettuun maksuun? (Katso yksityiskohtaiset tiedot 3.2 kohdan d alakohdassa).

4.2 Tukiosuus yksittäisissä takauksissa

Yksittäisen takauksen kohdalla takausten avustusekvivalentti olisi laskettava takauksen markkinahinnan ja siitä tosiasiallisesti maksetun hinnan erotuksena.

Kun markkinoilla ei ole tarjolla takausta kyseisen tyyppiselle rahoitustoimelle, takauksen markkinahintaa ei ole saatavilla. Tässä tapauksessa tukiosuus olisi laskettava samalla tavalla kuin korkotukilainan avustusekvivalentti, eli se on sen markkinakoron, jota kyseinen yritys olisi joutunut ilman takausta maksamaan, ja sen koron, joka on saatu valtiontakauksen avulla, erotus sen jälkeen kun mahdolliset takausmaksut on vähennetty. Jos markkinakorkoa ei ole ja jos jäsenvaltio haluaa käyttää oletuksena viitekorkoa, komissio painottaa, että viitekorkoja koskevassa tiedonannossa ⁽²¹⁾ annettuja ehtoja voidaan käyttää yksittäisen takauksen tukintensiteetin laskemisessa. Tästä seuraa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä lisäosaan, joka lisätään peruskorkoon katettuun rahoitustoimeen, takauksen kohteena olevaan yritykseen ja annettuihin vakuuksiin liittyvän riskiprofiilin huomioimiseksi.

4.3 Tukiosuus yksittäisissä takauksissa pk-yrityksille

Edellä 3.3 kohdassa esitettyä yksinkertaistettua arviointijärjestelmää voidaan soveltaa myös pk-yrityksiin. Tässä tapauksessa, jos myönnetyn takauksen maksu ei vastaa alinta maksua kyseiselle luokitukselle, tämän alimman tason ja veloitetun maksun välistä erotusta pidetään tukena. Jos takaus kestää yli vuoden, vuosittaiset vajaukset diskontataan käyttämällä asianmukaista viitekorkoa ⁽²²⁾.

Ainoastaan tapauksissa, joista kyseinen jäsenvaltio on esittänyt selkeät todisteet ja asianmukaiset perusteet, komissio voi hyväksyä poikkeuksen näistä säännöistä. Tällaisissa tapauksissa on kuitenkin noudatettava riskeihin perustuvaa lähestymistapaa.

4.4 Tukiosuus takausjärjestelmissä

Takausjärjestelmien kohdalla järjestelmän mukaisesti myönnetyn takauksen avustusekvivalentti on tosiasiallisesti veloitetun maksun (jos sellainen on) ja sen maksun välinen erotus, joka pitäisi veloittaa vastaavassa tukivapaassa järjestelmässä, joka on 3.4 kohdan mukainen. Edellä mainittujen teoreettisten maksujen, joista

⁽²⁰⁾ Olettaen, että yritys antaa valtiolle ja luottolaitokselle samantasoisien vakuuden.

⁽²¹⁾ Ks. alaviitteessä 11 mainittu tiedonanto.

⁽²²⁾ Ks. yksityiskohtaiset tiedot alaviitteessä 14.

tukiosuus lasketaan, on siten katettava takaukseen liittyvät tavanomaiset riskit sekä hallinto- ja pääomakulut⁽²³⁾. Tämä avustusekvivalentti lasketaan sen varmistamiseksi, että järjestelmän puitteissa myönnetty kokonaistuki, myös keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, vastaa sitä rahamäärää, jonka viranomaiset maksavat järjestelmän vajauksen kattamiseksi.

Koska valtiontakausjärjestelmien osalta yksittäisten tapausten yksityiskohtia ei välttämättä tunneta silloin kun järjestelmä on arvioitavana, tukiosuutta on arvioitava ottaen huomioon takausjärjestelmän ehdot.

Takausjärjestelmien tukiosuudet voidaan myös laskea komission jo hyväksymin menetelmin sen jälkeen, kun niistä on ilmoitettu komission valtiontukien alalla antaman asetuksen, kuten perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta kansalliseen alueelliseen investointitukeen 24 päivänä lokakuuta 2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1628/2006⁽²⁴⁾ tai perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiviin pieniin ja keskiisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1857/2006⁽²⁵⁾ mukaisesti, jos hyväksytyt menettely eksplisiittisesti koskee kyseessä olevia takaustyyppisiä ja niihin liittyviä rahoitustoimia.

Ainoastaan tapauksissa, joista kyseinen jäsenvaltio on esittänyt selkeät todisteet ja asianmukaiset perusteet, komissio voi hyväksyä poikkeuksen näistä säännöistä. Tällaisissa tapauksissa on kuitenkin noudatettava riskeihin perustuvaa lähestymistapaa.

4.5 Tukiosuus pk-yritysten takausjärjestelmissä

Edellä 3.5 kohdassa esitettyjä pk-yritysten takausjärjestelmiä koskevia kahta yksinkertaisempaa menettelyä voidaan käyttää myös tuen osuutta laskettaessa. Molempiin vaihtoehtoihin sovelletaan seuraavia ehtoja:

Safe harbour -maksujen käyttö pk-yritysten takausjärjestelmissä

Edellä 3.5 kohdassa esitettyä yksinkertaistettua arviointijärjestelmää voidaan soveltaa myös pk-yrityksiin. Tässä tapauksessa, jos takausjärjestelmään kuuluvan luokan maksu ei vastaa alinta asetettua arvoa kyseiselle luokitukselle⁽²⁶⁾, tämän alimman tason ja veloitetun maksun välistä erotusta pidetään tukena⁽²⁷⁾. Jos takaus kestää yli vuoden, vuosittaiset vajaukset diskontataan käyttämällä asianmukaista viitekorkoa⁽²⁸⁾.

Kiinteiden maksujen käyttö pk-yritysten takausjärjestelmissä

Komission kanta rajoitetumpaan kilpailun vääristymiseen, jota pk-yritysten takausjärjestelmän puitteissa myönnetty valtiontuki saattaa aiheuttaa, on se, että jos tukijärjestelmä liittyy vain pk-yritysten takauksiin ja taattu määrä on kyseisessä järjestelmässä enintään 2,5 miljoonaa EUR yritystä kohti, komissio voi hyväksyä, poiketen 4.4 kohdan ehdoista, järjestelmän tuki-intensiteetin arvioinnin sellaisenaan ilman että jokaisen järjestelmään kuuluvan yksittäisen takauksen tai riskiluokan kohdalla on suoritettava arviointi⁽²⁹⁾.

⁽²³⁾ Tämä voi vastata jokaisen riskiluokan osalta seuraavien lukujen erotusta: a) takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrä kerrottuna riskiä kuvaavalla luvulla (maksulaiminlyönnin todennäköisyys sen jälkeen kun hallinto- ja pääomakulut on otettu mukaan), mikä edustaa markkinoilla noudatettavaa maksua, ja b) mahdollisesti suoritettu takausmaksu eli (takausmäärä × riski) – takausmaksu.

⁽²⁴⁾ EUVL L 302, 1.11.2006, s. 29.

⁽²⁵⁾ EUVL L 358, 16.12.2006, s. 3.

⁽²⁶⁾ Tämä koskee myös sitä, että pk-yritysten safe harbour -maksu, joilla ei ole vielä luottotietoja tai taseeseen perustuvaa luokitusta, on 3,8 prosenttia. Se ei kuitenkaan voi olla pienempi kuin maksu, jota sovellettaisiin emoyhtiöön tai -yhtiöihin.

⁽²⁷⁾ Tämä voi vastata jokaisen riskiluokan osalta takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrää kerrottuna seuraavien lukujen erotuksella: a) kyseisen riskiluokan safe harbour -maksuprosentti ja b) suoritettujen takausmaksun prosenttiosuus eli takausmäärä × (safe harbour -maksu – takausmaksu).

⁽²⁸⁾ Ks. yksityiskohtaiset tiedot alaviitteessä 11.

⁽²⁹⁾ Tämä voi vastata riskiluokasta riippumatta seuraavien lukujen erotusta: a) takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrä kerrottuna riskiä kuvaavalla luvulla (maksulaiminlyönnin todennäköisyys sen jälkeen kun hallinto- ja pääomakulut on otettu mukaan) ja b) mahdollisesti suoritettu takausmaksu eli (takausmäärä × riski) – takausmaksu.

5. TAKAUKSINA MYÖNNETTYJEN VALTIONTUKIEN SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

5.1 Yleistä

Komission on tutkittava perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien valtiontakausten soveltuvuus yhteismarkkinoille. Ennen kuin soveltuvuus voidaan arvioida, on selvítettävä, kuka on tuensaaja.

5.2 Arviointi

Komissio tutkii tällaisen tuen soveltuvuuden yhteismarkkinoille käyttäen samoja sääntöjä, joita sovelletaan muihin tukimuotoihin. Komissio on määritellyt soveltuvuuden arvioinnissa käytetyt perusteet horisontaalista, alueellista ja alakohtaista tukea koskeissa puitteissa ja suuntaviivoissa⁽³⁰⁾. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti tuki-intensiteettiin, tuensaajien ominaisuuksiin ja tavoitteisiin.

5.3 Ehdot

Komissio hyväksyy takaukset, jos niiden käyttöönotto on sopimuksella sidottu erityisehtoihin, joihin voi jopa sisältyä tuensaajayrityksen asettaminen konkurssiin tai vastaava menettely. Osapuolten on hyväksyttävä nämä ehdot, kun takaus myönnetään. Jos jäsenvaltio haluaa ottaa takauksen käyttöön muilla ehdoilla kuin takauksen myöntämisympäristössä alun perin oli sovittu, komissio pitää takauksen käyttöönottoa uutena tukena, josta on ilmoitettava 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

6. KOMISSIOLLE TOIMITETTAVAT JÄSENVALTIOIDEN KERTOMUKSET

Yleisten valvontavelvoitteiden⁽³¹⁾ mukaisesti ja jotta voidaan valvoa rahoitusmarkkinoiden kehitystä ja koska valtiontakausten arvoa on vaikea arvioida ja se saattaa muuttua, on erityisen tärkeää, että komission hyväksymiä valtiontakausjärjestelmiä seurataan jatkuvasti perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Sen vuoksi jäsenvaltioiden on toimitettava kertomuksia komissiolle.

Tukea sisältävien takausjärjestelmien osalta kertomukset on esitettävä vähintään takausjärjestelmän voimassaolon lopussa ja ilmoitettaessa muutoksista järjestelmään. Komissio voi kuitenkin tarpeen mukaan pyytää kertomuksia useammin tapauskohtaisesti.

Jos komissio on tehnyt takausjärjestelmästä päätöksen, ettei se ole tukea, ja erityisesti jos siitä ei ole luotettavia aiempia tietoja, komissio saattaa pyytää kyseistä päätöstä tehdessään tällaisten kertomusten esittämistä ja selvittää samassa yhteydessä tapauskohtaisesti kertomusten esittämistähtia ja sisältöä koskevat kysymykset.

Kertomuksissa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- a) myönnettyjen takausten lukumäärä ja määrä;
- b) kauden lopulla voimassaolevien takausten lukumäärä ja määrä;
- c) takausten, joihin liittyy velvoitteiden laiminlyöntejä, lukumäärä ja arvo (yksittäin eriteltynä) vuosittain;
- d) vuotuiset tuotot:
 - 1) tuotot veloitetuista maksuista;
 - 2) takaisin perityt määrät;
 - 3) muut tuotot (esim. talletusten korot, sijoitusten tuotto ym.);

⁽³⁰⁾ Ks. Kilpailuoikeus Euroopan yhteisössä, valtiontukea koskevat säännöt:
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/legislation.html
Alakohtaisesta valtiontukilainsäädännöstä ks. maatalouden osalta:
http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/leg/index_en.htm
ja liikenteen osalta:
http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/state_aid/transport_en.htm

⁽³¹⁾ Esimerkiksi velvoitteet, jotka on määritelty erityisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21 päivänä huhtikuuta 2004 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 794/2004 (EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1), asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 271/2008 (EUVL L 82, 25.3.2008, s. 1).

- e) vuotuiset kulut:
 - 1) hallintokulut;
 - 2) käyttöön otetuista takauksista maksetut hyvitykset;
- f) vuotuinen ylijäämä tai vaje (tuottojen ja kulujen erotus);
- g) järjestelmän alusta kertynyt ylijäämä tai vaje ⁽³²⁾.

Yksittäisten takausten osalta asianmukaiset tiedot, pääasiassa d–g alakohdassa tarkoitetut tiedot, olisi raportoitava samalla tavalla.

Kaikissa tapauksissa komissio kehottaa jäsenvaltioita huomioimaan, että moitteeton raportointi kauempana tulevaisuudessa edellyttää tarpeellisten tietojen asianmukaista keräämistä järjestelmän käytön alusta asti ja niiden kokoamista vuosittain.

Jäsenvaltioita pyydetään myös huomioimaan, että ei-tukimuotoisten takausten kohdalla, jotka on myönnetty yksittäisinä tai osana järjestelmää ja joita ilmoitusvelvoite ei koske, komissio voi kuitenkin esimerkiksi kantelun seurauksena joutua todentamaan, että kyseinen takaus tai takausjärjestelmä ei sisällä tukiosuuksia. Tällaisessa tapauksessa komissio pyytää kyseiseltä jäsenvaltiolta samankaltaisia tietoja kuin edellä on lueteltu kertomuksissa esitettäväksi.

Silloin kun kertomuksia on esitettävä jo erityisten raportointivelvoitteiden mukaisesti, joista määrätään valtioneuvoston alaan sovellettavissa ryhmäpoikkeusasetuksissa, suuntaviivoissa tai puitteissa, nämä erityiskertomukset korvaavat kertomukset, jotka on esitettävä tämän takausraportointivelvoitteen perusteella, edellyttäen että edellä luetellut tiedot sisältyvät niihin.

7. SOVELTAMISTOIMENPITEET

Komissio kehottaa jäsenvaltioita mukauttamaan voimassa olevat takauksia koskevat toimenpiteensä uusien takauksien osalta tämän tiedonannon mukaisiksi 1 päivään tammikuuta 2010 mennessä.

⁽³²⁾ Jos järjestelmä on ollut käytössä yli 10 vuotta, on ilmoitettava vain viimeiset 10 vuotta vajeen tai ylijäämän määrää.